

SVENSKA – tips och länkar för åk 4–6

Skriva berättande texter:

- Berättande texter ska innehålla vissa delar för att fungera, t.ex. en bra början, olika händelser, följder (utveckling) av händelserna, upplösning och en bra hopknytande avslutning.
- En berättande text ska vara uppdelad i olika stycken.
- Berättelser innehåller dialoger, beskrivningar av personer/karaktärer och av platser där handlingen utspelar sig.
- Spännande berättelser ska innehålla spännande ord, spänning som ökar, ökar och ökar samt en vändpunkt och sedan ett slut.
- För att göra dina beskrivningar mer levande ska du måla upp bilder för läsaren och det gör du genom att beskriva med alla sinnen – syn, hörsel, doft, smak och känsel. Du beskriver hur personerna/karaktärerna känner sig och vad de tänker. Du använder adverb för att beskriva hur någon gör/säger/tänker något, t.ex. väste Erik *argt*. Du använder dig av **gestaltningar** dvs. målade beskrivningar. **Se mer om gestaltningar nedan.**
- I berättelser varierar du språket för texten blir mer intressant om du inte upprepar dig. Du kan tänka på att använda olika ord för tid (först, lite senare, nästa dag), olika ord för sa (skrek, frågade, viskade) och olika pronomen (han, hon, de, vi) istället för att upprepa namn.
- Berättelser skrivs med skriftspråk och inte med talspråk (t.ex. va - var, prata – pratade, dom – de).
- Du använder stor bokstav där det ska vara och olika skiljetecken för då blir texten lättare att läsa.
- Du använder konjunktioner för att binda ihop korta meningar till längre och mer beskrivande/förklarande meningar.
- Du läser igenom dina texter och förbättrar dem med tanke på det som står ovan. Du lägger till, tar bort, ändrar och rättar så att din text blir så bra som möjligt.
- Du förstår att de arbeten som du lämnar in till läraren visar vad du kan. Läraren kan inte bedöma kunskaper du har men inte visar.

För att bli bättre på något så måste man öva – öva - öva!

Du övar i skolan men för att bli bättre fort övar du även hemma!

- Läs mycket böcker! Du gör ditt eget berättande språk bättre genom att läsa andras berättelser.
- Skriv berättelser på datorn. Du kan också öva dig på olika delar en i taget (se ovan). Genom att göra detta så kan du både öka din textmängd om du behöver det, men också öka kvalitén.
- Om du behöver förbättra din ordkunskap, din stavning, dina kunskaper om ordklasserna eller hur du ska hålla händerna/fingrarna på tangentbordet för att skriva fortare så tar du hjälp av tipsen och tränar via länkar och appar.
- Texterna som du skriver i skolan fortsätter du att skriva på och förbättra hemifrån. Dina texter ligger på ditt Google-konto.
- Använd dig av materialet på www.barnensbibliotek.se
 - Klicka på ”Skriva” så kommer du till sidan där allt handlar om skrivande.
 - Håll markören över ”Skriva” så kommer det upp en hel lista med olika jättebra undersidor om skrivande, t.ex. *Bok- och länktips, Inspiration, Skrivtips, Sörens och Anders skriververkstad, Skrivhörnet*. Här finns det mycket roligt och inspirerande, tips och övningar.

SVENSKA – tips och länkar för åk 4–6

Att gestalta (använda verb) från Öppet klassrum

Ordet gestalta betyder ”att ge något en form och en mening genom att visa upp det” och det handlar om att visa, d v s måla med orden och ge läsaren en bild.

Motsatsen till att gestalta är att berätta. Om du skriver ”Robin var arg” så berättar du. Om du istället skriver ”Robin höjde rösten och slog näven i bort så att pennorna flög all världens väg” så gestaltar du.

Här kommer ytterligare ett exempel på mening som berättar, d v s är **ogestaltad**:
”Han blev ledsen.”

Om du stället vill **gestalta** kan du skriva:

”Hans axlar sjönk liksom ihop och han tittade ned mot golvet medan hans ögon vattnades.”

Vi tar ett exempel till på en **ogestaltad mening**:

”Noor var lycklig.”

Samma mening **gestaltad**:

”Noor hoppade upp och ner samtidigt som leendet på hennes läppar spred sig över hela ansiktet.”

Vad är skillnaden?

Den ogestaltade texten når sin läsares tanke, medan den gestaltande texten gör att läsaren känner och upplever innehållet. I de **ogestaltade** meningarna använder skribenten ett adjektiv för att berätta för läsaren om hur personen känner sig, nämligen adjektivet ”ledsen”. I de **gestaltade** meningarna använder skribenten inte ett enda adjektiv. I stället används verb för att beskriva och visa vad som händer: ”sjönk”, ”tittade”, ”vattnades”, ”hoppade”.

Kan du se skillnaden nedan?

Ett enkelt sätt är att använda sig av frågan – **hur visar sig det?**

Gestaltning handlar helt enkelt om att låta läsaren uppleva berättelsen genom en människas handlingar, ord, tankar, upplevelser och känslor. Att gestalta är det ett av det viktigaste man kan göra som skribent för att göra en berättelse levande, d v s skriva utvecklat.

SVENSKA – tips och länkar för åk 4–6

Ordlista & ordkunskap:

För att utveckla din läsning och läsförståelse, för att kunna variera språket och göra det mer intressant, är det viktigt att du lär dig nya ord, vad ord betyder och synonymer till ord (synonymer är ord som betyder ungefär samma sak). Kombinera följande länkar med att dagligen läsa tyst och högt:

- Ladda ner SAOL-appen på dator/platta/mobil (SAOL = Svenska Akademiens ordlista)
- www.synonymer.se (finns också som app)
- www.elevspel.se/amnen/svenska (ordkunskap, svenska)
- www.webbmagistern.se/svenska

Stavning:

För att veta om en bokstav ska dubbeltecknas eller inte, är det bra om du lär dig regeln här nedanför och att du lär dig att lyssna på hur vokalerna låter.

*Då vokalen låter precis som i alfabetet säger vi att det är en lång vokal och då är det **en** konsonant bakom, till exempel *glas*, *tal*.*

*Då vokalen **inte** låter som i alfabetet kallar vi den för en kort vokal och då är det **minst två** konsonanter bakom, till exempel *glass*, *tall*. Konsonanterna bakom kort vokal kan även vara olika, t.ex. *mast*, *somna*. Just att det är två konsonanter bakom gör att vokalen uttalas med ett kortare ljud.*

Detta är huvudregeln och den fungerar oftast men det finns också undantag från den regeln.

För att bli säkrare på att stava ska du öva dig att förstå regler kring **dubbelteckning, ng-ljudet, e eller ä, o eller å, j-ljudet, sj-ljudet, tj-ljudet**. Du kan öva upp din säkerhet i stavning på följande länkar:

- www.elevspel.se/amnen/svenska
- www.webbmagistern.se/svenska

Ordklasser:

Orden är indelade i olika grupper kallat ordklasser. De tre största är *substantiv, adjektiv och verb*. Du ska också lära dig *adverb, pronomen, räkneord, prepositioner, interjektioner och konjunktioner*.

Ett knep för att lära dig dem utantill är att lära dig en ramsa som du sedan kan rabbla för dig själv när du får uppgifter som gör att du behöver komma ihåg ordklasserna. Du kan söka olika ramsor på internet. En beskrivning av ordklasserna finns på baksidan av detta blad.

Det finns viktiga ord och begrepp som hör ihop med olika ordklasser. Dessa bör du lära dig utantill:

- Substantiv skrivs som *singular* eller *plural*, *obestämd* eller *bestämd*. Ett substantiv kan vara *konkret* eller *abstrakt*.
- Adjektiv kompareras (böjs) i formerna *positiv – komparativ – superlativ*
Ex. stor – större – störst, fin – finare – finast.
Efterfrågas *positivformen* är det stor/fin som menas. Om *komparativformen* efterfrågas så är det större/finare som menas. Om *superlativ* efterfrågas så är det formen störst/finast som menas.
- Verb böjs i olika tempus (tidsformer) *presens preteritum perfekt pluskvamperfekt futurum*
Ex. äter åt har ätit hade ätit ska äta

Du kan öva på ordklasserna på följande länkar:

- www.elevspel.se/amnen/svenska
- www.digitalasporet.se/gram/ordklass

Tangentbordsträning:

- www.elevspel.se/amnen/dator-media/tangentbordstraning

SVENSKA – tips och länkar för åk 4–6

Ordklasserna i svenska språket

Vad har man för nytta av ordklasserna?

"Ordklass" är en samling ord som används och fungerar på samma sätt och därför ingår i samma grupp.

Man har delat in orden på detta sätt, för att man lättare skall kunna förstå orden, skilja dem åt och veta hur man skall använda dem på rätt sätt. Vi använder ord från olika ordklasser, när vi vill kommunicera någonting till våra medmänniskor, så att de förstår vad vi menar.

Substantiv

Ord som är namn på personer, grupper, djur, saker, ämnen, känslor, aktiviteter och tillstånd. *Peter, häst, tulpan, bil, vatten, kärlek och glädje är exempel på ord, som kallas substantiv.*

Pronomen

Ord man använder i stället för ett substantiv för att förenkla och variera språket. *Jag, oss, hennes, er, som, denna, vem och någon är exempel på ord, som kallas pronomen.*

Adjektiv

Vi använder dessa ord för att beskriva något eller någon. *Stor, liten, röd, sur, gul, tjock, kraftig, glad och svart är exempel på ord, som kallas adjektiv.*

Verb

Ord som beskriver olika handlingar eller visar att någon eller något är i ett visst tillstånd. *Springa, hoppa, studsa, tänka, se, spika, skriva, läsa, studera, ringa, vara, bliva, heta och kallas är exempel på ord, som kallas för verb.*

Adverb

Ord som beskriver en handling: Olle sprang **snabbt**. Det är även ord som ger mer information om en beskrivning: Stina är **otroligt** vacker. Det är också ord som ger mer data om en handlingsbeskrivning: Rita arbetar **mycket** flitigt. *Hemma, högt, mycket, väldigt och bra är exempel på ord, som kallas adverb.*

Preposition

Ord som beskriver förhållanden mellan personer, platser och saker. *I, på, till, framför, utan, efter, över och bakom är ord, som kallas prepositioner.*

Konjunktion

Ord som binder samman ord eller grupper av ord och beskriver förhållandet mellan dem. *Och, men, för, om, eller, att, är ord, som kallas konjunktioner.*

Interjektion

Ord som beskriver en stark känsla, hälsning eller kommunikation av ljud. *Usch, oj, aj, nej och hurra är ord, som kallas interjektioner.*

Räkneord

Ord som beskriver antalet av något eller en plats i en ordning. *En, fem, första och åttonde är ord, som kallas räkneord.*